

Johan

Hej och välkomna till Litteraturresan.

Jag heter Johan Hemmingsson och jobbar som läs- och litteraturutvecklare vid Region Jämtland Härjedalen.

I den här säsongen av Litteraturresan ska vi göra en resa i tiden.

Vi ska resa bakåt för att, ja kanske inte träffa, men ändå stifta bekantskap med en författare som har satt sin prägel på den lokala litteraturen.

Vi ska också resa framåt i tiden för att se om det kommer komma nya författare från länet.

Hjärtligt välkomna till Litteraturresan.

Begreppet författarpär kan ibland kännas som en ganska modern företeelse.

Det finns till exempel gifta par som skriver romaner tillsammans.

Och det finns par där båda är författare men skriver på varsitt håll.

Idag ska vi prata om ett författarpär som levde och verkade långt innan begreppet ens existerade.

Jag talar om Kerstin Johansson i Backe och Karl-Erik Johansson i Backe.

Kerstin föddes i Boden 1919 men växte upp i Kiruna. Hon hamnade i den lilla Ångermanländska byn Backe sedan hon gift sig med Karl-Erik.

Kerstin hade många grubblerier. För att kontrollera alla jobbiga tankar satt hon ofta uppe och skrev på nätterna.

Det resulterade snart i hennes debutbok Holken.

I början var böckerna lättsamma och glada.

Men så småningom började hon skriva om mobbning och utanförskap.

Med oss i dag har vi Maj-Britt Frölander, god vän till både Kerstin och Karl-Erik.

Hej Maj-Britt och välkommen till Litteraturresan.

Maj-Britt

Tack så mycket, hej hej!

Johan

Du är kände alltså författarpäret Kerstin och Karl-Erik Johansson i Backe.

Maj-Britt

Ja, det gjorde jag.

Johan

Hur blev du bekant med dem?

Maj-Britt

Karl-Erik Johansson och hans hustru bodde på en gata som ligger parallellt med den gata där jag bor, så att de bor väldigt nära.

Det var naturligt att hitta kontakten.

Johan

Just det. Om vi börjar prata lite grann om Kerstin och hennes författarskap.

Hon hade ju ett ganska så stort rättspatos i sina böcker om barn som for illa på grund av mobbning och utanförskap.

Var det så? Var det så hon var som människa? Var hon en omhändertagande person?

Maj-Britt

Ja, hon var faktiskt det.

Hon var väldigt omhändertagande och en väldigt omtänksam person.

Johan

Det går ju igen i väldigt mycket av hennes böcker och till exempel den första bok som jag läste, det var ju *De kallar mig Fetkamsen*.

Maj-Britt

Ja, det är ju en väldigt fin berättelse om en pojke som är mobbad, men lyckas hitta sin väg i livet i alla fall.

Johan

Har du läst mycket av Kerstins böcker?

Maj-Britt

Jag har läst *Fetkamsen* bland annat, och jag kommer inte ihåg, jag har säkert läst flera böcker av henne också.

Johan

Just det.

Hon skrev ju även i den här boken *Storsjöödjuret* och det är intressant, för den handlar ju också om utanförskap om det här stackars *Storsjöödjuret* som inte lyckas hitta så många vänner.

Maj-Britt

Ja, precis.

Johan

Precis. Jag har ju ett minne från när jag själv gick i mellanstadiet där Kerstin kom till våran klass och pratade om läsning och skrivande, och hon var ju mer intresserad av vad vi barn läste och vad vi tyckte om att skriva än att prata om sig själv.

Maj-Britt

Jag skulle tro det.

Johan

Det känns lite grann som att hon var en sån person som hellre satte andra i fokus än sig själv.

Maj-Britt

Ja, ja, så var det nog. Det stämmer bra.

Johan

Hon lät ju aldrig riktigt kändisskapet stigas åt huvudet heller, utan hon behöll ju fötterna på jorden.

Maj-Britt

Ja, oh ja.

Johan

Hon skulle vara med i en dokumentär efter att hon hade skrivit den här boken *Som om jag inte fanns*.

Hon sa väl något i stil med att hon inte ville vika ut sig och vara i tv.

Maj-Britt

Nej, nej, nej, jag tror att det var så att hon gärna höll sig lite i bakgrunden.

Johan

Om vi ska prata lite grann om Karl-Erik då?

Maj-Britt

Men du, jag tänkte på, om vi återgår till Kerstin.

Jag tänkte på att en del av hennes patos tror jag emanerade ur att en ett av hennes barn var utvecklingsstört.

Så att det blev naturligt att känna med barn som inte fick vara med och som blev kanske utskrattade ibland eller hånade eller vad det nu kan vara.

Det var naturligt för henne.

Johan

Absolut. Och det här var ju på en tid där funktionsvariationer inte var så vanligt i samhället.

Men om vi pratar lite grann om Karl-Erik då som föddes i Stockholm 1914, men han växte upp i Kiruna. Var det i Kiruna som Karl-Erik och Kerstin träffades?

Maj-Britt

Jag vet faktiskt inte. Jag vet faktiskt inte det.

Johan

Nej, det är inte så viktigt heller, men de hamnar i alla fall i byn Backe.

Och de var ju författare, bägge två.

De skrev sina böcker, och vet du om de fick inspiration av varandra. Att de stöttade varandra på så sätt?

Maj-Britt

Jag vet faktiskt inte det.

Johan

De skrev ju i helt olika genrer, så att säga.

Maj-Britt

Jag är lite osäker på det, men normalt så borde de ha varit ett stöd för varandra. Vi får utgå från det.

Johan

Det får vi absolut göra.

Ja, Karl-Erik han slog ju igenom med sin bok *Staka i strömmen* som kom 1950 som handlar om den där unga lärarinnan som flyttar långt upp i Norrbotten och börjar jobba där. Det är någonting som ofta återkommer i Karl-Eriks skönlitterära verk. Kampen för Norrland.

Bland annat den här boken *50.000 man ska bort* så får vi möta en man som tvingas flytta ner till Stockholm för att hitta ett arbete.

Maj-Britt

Ja, precis.

Johan

Samtidigt som hans fru bor kvar i norra Sverige. Karaktären här han slits ju väldigt mycket mellan att bo i Stockholm eller bo i norra Sverige. Vet om det fanns några grubblerier hos Karl-Erik att han kanske ville flytta tillbaka till Stockholm?

Maj-Britt

Jag är inte så säker på det.

Det kan vara, naturligtvis, att man inte ger sig uttryck för allt vad man känner och tycker. Men han hade rotat sig här och var omtyckta och omhulda. Så att det skulle förvåna mig om han hade någon större längtan tillbaka till Stockholm.

Johan

Jag förstår.

Han skrev ju inte bara skönlitteratur, utan han skrev ju både pjäser och reseskildringar och biografier.

De här reseskildringarna...

Var de ute och reste mycket? Karl-Erik och Kerstin.

Maj-Britt

Nej, inte Kerstin i alla fall så mycket, men Karl-Erik åkte ibland till Stockholm i olika ärenden, men några större och längre resor...

Det känner jag inte till att de gjorde. Det tror jag inte.

Johan

Nej okej, okej.

Har du läst mycket av Karl-Eriks böcker?

Maj-Britt

Ja, det har jag.

Johan

Det som slår mig mycket med hans, framför allt den skönlitterära, var att, mycket av den här arbetarlitteraturen som skrevs på den här tiden kunde vara ganska tung. Men Karl-Erik hade ett väldigt humoristiskt och lättsamt sätt att skriva.

Maj-Britt

Ja, ja, det hade han.

Det var inte jobbigt att läsa.

Johan

Och som sagt, just humorn tycker jag återkommer väldigt mycket i hans, det är mycket glädje i hans böcker.

Maj-Britt

Ja, det är lite lättsamt så att säga.
Man tar inte livet allt för hårt.

Johan

Nej, det är ju väldigt tunga ämnen som han skriver om.

Maj-Britt

Ja, men han hanterade det bra tycker jag.
Han hanterade det så att det blir till ett nöje att läsa det.
Det blir inte jobbigt att läsa.

Johan

Nej, precis.
Var det så han var som person också?

Maj-Britt

Ja, jag känner honom väldigt väl.
Han var lärare här vid vår skola. Det var jag också.
Vi arbetade tillsammans i väldigt många år, så jag kände honom väl.

Johan

Okej, okej. Lärde du känna honom innan han blev känd författare?

Maj-Britt

Nej, nej, inte innan.
Nej, han var nog tämligen etablerad.
Vi ska se när de kom hit till Backe...
Nej jag kände honom inte innan han började skriva. Det gjorde jag inte.

Johan

Pratade han mycket om sitt skrivande?

Maj-Britt

Ja, gärna. Han gjorde faktiskt det.
Ibland kunde jag uppleva. Det kanske har räckt med en liten del av det men, men han talade gärna om det.

Johan

Jag förstår.
Men han fortsatte jobba som lärare?

Maj-Britt

Jo, ja, han gjorde det. Han skrev och han var lärare.
Det gick parallellt under väldigt lång tid.

Johan

Och tror du att det har varit en styrka för honom i hans skrivande att fortsätta vara jordad med samhället i övrigt?

Maj-Britt

Ja, så kan det säkert vara.

Johan

Och. det blir lite snabba kast här...

Vi hoppar tillbaka till Kerstin igen, för hennes bok *Som om jag inte fanns*, den blev ju film sedan.

Maj-Britt

Ja det blev den! Det stämmer.

Johan

Har du sett den filmen?

Maj-Britt

Nej, nej, jag har inte det.

Johan

Kerstin fick ju tyvärr aldrig uppleva den heller. Men tror du att om både Kerstin och Karl-Erik, om de skulle titta tillbaka på sina författargärningar tror du att de skulle vara stolta över vad de har uppnått?

Maj-Britt

Jag är inte säker på att Kerstin skulle vara absolut nöjd.

Jag är inte säker på att hon upplevde att hon var alldeles färdig heller med sin skrivande.

Karl-Erik skulle nog vara ganska nöjd med sitt.

Ja, det skulle han vara.

Johan

Vad tror du det kan vara att Kerstin inte skulle vara?

Vad var det att hon hade mer att berätta?

Maj-Britt

Jag tror att hon hade mera att berätta om hon, hon hade säkert en hel del ytterligare att tillföra.

Jag har den känslan i alla fall, för det här är ingenting som jag vet, men jag tror att det var så.

Men Karl-Erik som jag känner väldigt väl, han skulle nog vara tämligen nöjd.

Johan

Pratade Kerstin någonsin om sitt skrivande?

Maj-Britt

Nej, jag hörde henne aldrig göra det.

Hon var väldigt tillbakadragen i det fallet.

Om det fördes på tal så svarade hon naturligtvis och delgav saker, men hon förde aldrig det på tal själv, vad jag kan minnas i alla fall.

Johan

Kunde Kerstin någonsin försörja sig på sitt skrivande eller fortsatte hon att jobba?

Maj-Britt

Nej, Kerstin jobbade inte. Hon hade säkert fullt upp där hemma, det är ju också ett jobb.

Johan

Ja, naturligtvis. Under den här tiden så fanns ju inte det samma stödet från samhället som vi var inne på tidigare.

Maj-Britt

Nej, det gjorde det inte.

Johan

Men när någon av dem kom ut med någon ny bok, blev det nog kalas och fest i Backe då?

Maj-Britt

Det kan jag inte påminna mig. Jag kan faktiskt inte det.

Det borde ha varit så, och jag borde ha vetat det i så fall.

Jag borde nog ha varit med också, men det har jag faktiskt inte.

Men det kan ha varit speciellt goda vänner som jag inte känner till.

Jag utgår från att de blev firade i alla fall.

Vi firade ju på vårt sätt också, men inte med några större kalas i alla fall.

Inte vad jag vet om.

Johan

Just det. Om man tittar på deras eftermäle så att säga...

Karl-Erik, han har ju blivit lite bortglömd som författare. Det är väldigt svårt att hitta hans böcker idag.

Maj-Britt

Säger du det? Jaha.

Johan

På de här vanliga butikerna på nätet till exempel, så Karl-Erik Johansson i Backe finns ju inte att hitta.

Maj-Britt

Men oj, men oj.

Johan

Kerstin däremot, hennes ande lever ju fortfarande och läses fortfarande av både barn, ungdomar och även vuxna.

Maj-Britt

Ja, men vad märkligt att Karl-Erik inte finns. Det låter väldigt märkligt.

Johan

Jag pratade med en kollega för inte så länge sedan som sa det att om Karl-Erik hade bott någon annanstans så hade han förmodligen varit en väldigt känd författare. Medan det var lite svårare att slå sig fram som författare när man bor i norra delen av Sverige.

Maj-Britt

Men du, vad har han då för kriterier för det?

Jag tänker så här att det är väl författarskapet man bedömer, inte boendet, eller?

Johan

Det har du alldeles rätt i.

Men det har ju ofta funnits lite av en attityd i det litterära Sverige att författare från norra Sverige, det kanske inte är riktigt lika fint.

Då har vi de här, Sara Lidman och några av de stora.

Maj-Britt

Ja, och Kerstin Ekman.

Johan

Kerstin Ekman också naturligtvis.

Det här var ju också en tid innan internet, när det var lite svårare att synas och höras i floden av böcker som kom.

Maj-Britt

Men du han hade ju pjäser som uppfördes i Stockholm, vill jag minnas.

Johan

Säger du det? Det har jag missat.

Maj-Britt

Ja, jag kommer bara inte ihåg vilket.

Men han var faktiskt inte bara fast här i Backe.

Så att du säger att det är svårt att hitta honom idag, det förvånar mig.

Det gör det, för att hans utgåvor var ju betydligt flera och mer omfattande också än vad Kerstins var.

Johan

Just det. Här har vi något väldigt intressant.

Kan det vara det, tror du, att Kerstins böcker, de är mer tidlösa?

Det här med mobbning och utanförskap, det är någonting som alltid återfinns.

Medan den här arbetarlitteraturen kanske inte är riktigt lika aktuell idag, med de här tvångsflyttningarna och så vidare.

Maj-Britt

Men om vi återgår till det här med bostadsort, så är det ju faktiskt så att även hon bodde i Backe.

Johan

Ja, det har du helt rätt i.

Maj-Britt

Ja, jag blev förvånad över detta med Karl-Erik i alla fall.

Johan

Precis.

Ja hans författarskap, det förtjänar ju väldigt mycket mer uppsving och lite mer uppmärksamhet idag.

Maj-Britt

Ja, det gör det.

Johan

Och med de orden så börjar tiden rinna ut här.

Och jag tänkte tacka dig jättemycket för att du ställde upp och pratade med mig här idag om Kerstin och Karl-Erik Johansson i Backe, författarparet.

Maj-Britt

Tack själv.

Johan

Tack så hemskt mycket. Ha en trevlig dag.

Maj-Britt

Hej hej.

Johan

Kerstin Johansson i Backe vurmade för de utsatta barnen.

I böcker som *De kallar mig fetkamsen* och *Som om jag inte fanns* lyfter hon fram unga människor som slåss mot mobbning och orättvisor.

Karl-Erik Johansson i Backe skrev om den lilla människan i den stora världen.

Med humor och spänst i prosa berättade han om levnadsöden som tyvärr har fallit i glömska.

Kanske hade deras varma berättelser behövts idag mer än tidigare.